

ORGANISACE PROTIAATOMOVÉ OCHRANY V ÚTOČNÉM BOJI STŘELECKÉHO SBORU

Plukovník Karel Nejedlý a plukovník Václav Fládr

Úvod

Úspěch útočného boje střeleckého sboru v soudobých podmínkách možného použití atomových zbraní nepřítelem závisí do značné míry na tom, nakolik a jak pečlivě je organisována protiatomová ochrana vojsk (PAO) střeleckého sboru.

Správné provedení protiatomové ochrany vyžaduje:

- znát možné použití atomových zbraní nepřítelem a jejich účinky,
- vysoké morální vlastnosti a politické uvědomění každého příslušníka střeleckého sboru,
- důkladný výcvik a znalosti vojsk v protiatomové ochraně a používání prostředků této ochrany,
- naprostou zběhlost velitelů a štábů v rychlém organisování této ochrany,
- v každé bojové situaci podle daných podmínek, aby byla zabezpečena stálá bojová pohotovost vojsk,
- umění rychle odstraňovat následky atomového napadení, aby bylo zajištěno plynulé plnění bojových úkolů vojsky.

Mimo to vyžaduje použití atomových zbraní nepřítelem i určitých zvláštností ve způsobu činnosti vševojskových svazků, útvarů a jednotek, jakož i v použití jednotlivých druhů vojsk.

Předmětem tohoto článku je pojednat o organisaci protiatomové ochrany v útočném boji střeleckého sboru, podle zásad služební knihy Chem-II-10.

K splnění tohoto úkolu je třeba promluvit

- o možnostech a způsobech nepřátelských atomových napadení,
- o zásadách protiatomové ochrany v útočném boji střeleckého sboru,
- a o povinnostech velitele, štábu a náčelníků druhů vojsk a týlu střeleckého sboru.

I. Možnosti a způsoby použití atomových zbraní nepřítelem

Účelem použití atomových zbraní nepřítelem proti střeleckému sboru v útočném boji může být:

- vyřadit co nejvíce živé síly a bojové techniky,
- desorganisovat velení,
- narušit materiální zabezpečení vojsk,
- snížit morálku vojsk,
- učinit určitý terén nezpůsobilým a tím bránit manévru vojsk střeleckého sboru.

K dosažení těchto záměrů bude nepřítel používat atomových zbraní hlavně tak, aby

- způsobil našim vojskům hlavního uskupení před vyražením zteče ztráty na živé síle a bojové technice a narušil velení tak, aby vyražení ke zteči bylo znemožněno nebo alespoň co nejvíce oddáleno,
- napadl během útočného boje druhý sled a zálohy střeleckého sboru

a tím znemožnil anebo alespoň ztížil jejich zasazení a využívání úspěchu,

- si vytvořil výhodné podmínky k provedení protizteče (protiúderu),
- usnadnil odchod svým jednotkám,
- zabránil dokončení obklíčení nebo usnadnil obklíčeným jednotkám vyjít z obklíčení,
- znesnadnil zásobování útočících vojsk.

Znemožnit nebo oddálit vyrazení ke zteči může obránce v přípravě období v rámci protipřípravy nebo při zahájení dělostřelecké a letecké přípravy tím, že na zjištěném nebo předpokládaném směru hlavního úderu napadne svazky prvního sledu při vystřídávání nebo ve výchozím položení zvláště tanková a mechanisovaná vojska, hlavní palební úsporní dělostřelectva, druhý sled a zálohy střeleckého sboru, naruší velení a spojení u střeleckého sboru napadením VS, VP a spojovacích uzlů. Materiální zabezpečení svazků střeleckého sboru může narušit napadením armádních skladů, komunikací v citlivých místech, místních center pro materiální zabezpečení vojsk a p.

Napadení prvních sledů střeleckého sboru může nepřítel provést tak, že použije atomových zbraní na bezpečnostní vzdálenost od svých čelních jednotek. Tato bezpečnostní vzdálenost závisí na způsobu napadení a na předpokládaném dosahu účinku použité atomové zbraně.

V době tohoto způsobu atomového napadení ukryje svá ohrožená vojska ve vybudovaných objektech kolektivní ochrany, po případě i vyklidí svá vojska z prostoru, který je v dosahu nebezpečných účinků atomových výbuchů.

Během zteče prováděné střeleckým sborem může nepřítel napadnout atomovými zbraněmi druhý sled a zálohy střeleckého sboru buď v prostoru soustředění, ve vyčkávacím prostoru, za přesunu na čáru zasazení nebo v prostoru výchozí čáry.

Výhodné podmínky k provedení protizteče (protiúderu) může si obránce vytvořit tím, že atomovými zbraněmi napadne palební postavení dělostřelectva a druhé sledy svazků prvního sledu, desorganizuje velení těchto svazků, zamezí nebo alespoň ztíží včasný manévr druhého sledu a záloh střeleckého sboru jejich přímým napadením anebo napadením soutěsek, přechodů a p., kterých nemusí během svého manévru použít.

Obklíčení může nepřítel zabraňovat tím, že napadne atomovými zbraněmi obklíčující jednotky na vnější frontě obklíčení. Vyjít z obklíčení může si obránce usnadnit tím, že na směru vyjít napadne protivníkovy jednotky při dodržení bezpečnostní vzdálenosti.

Za odchodu může obránce použít atomových zbraní k zabránění nebo k zpomalení postupu pronásledujících jednotek jejich přímým napadením nebo napadením důležitých prostorů, kterými vojska musí projít.

Při použití atomových výbušných zbraní je třeba především počítat s výbuchy vzdušnými, při nichž jsou účinky na vojska největší, zvláště jsou-li v činnosti a v pohybu. V útočném boji třeba však počítat i s výbuchy pozemními, po případě i podzemními, zvláště v těch prostorech, kde nepřítel kromě účinku ničivého chce dosáhnout i silného zamoření terénu. Mimo to k zamoření terénu i ovzduší má možnost použít i bojových radioaktivních látek (BRL).

Atomových zbraní může nepřítel použít proti vojskům střeleckého sboru letectvem a dělostřelectvem.

Z uvedených možností volby cílů a způsobů atomových napadení nepřítelem vyplývá, že vojska střeleckého sboru mohou být v útočném boji napadena atomovými zbraněmi v jakékoli bojové činnosti a že prostory jejich činnosti i jednotky samé mohou být mimo to napadány i bojovými radioaktivními látkami.

Proto je nutno organisovat protiatomovou ochranu vojsk střeleckého sboru v každé situaci.

II. Zásady protiatomové ochrany v útočném boji střeleckého sboru

Protiatomová ochrana je součástí bojového zabezpečení vojsk. Organizuje ji velitel a štáb střeleckého sboru, divise, útvaru nebo jednotky. Hlavními úkoly spadajícími do celkového rámce ochrany jsou:

- soustavné a důkladné získávání zpráv o atomových zbraních nepřítele,
- ničení (umlčování) zjištěných atomových zbraní, skladů a zařízení k jejich použití,
- ženíjní vybudování výchozího položení vojsk střeleckého sboru v potřebné míře s hlediska protiatomové ochrany,
- zabezpečit vojska potřebnými prostředky ochrany individuální a kolektivní,
- včasné uvědomění vojsk střeleckého sboru o nebezpečí atomového napadení,
- konat nepřetržitý radiologický průzkum,
- stanovit činnost vojsk v době napadení a po něm,
- okamžitě odstraňovat následky atomového napadení.

Průzkum nepřítele má zvlášť velký význam a nutno jej provádět v celém pásmu střeleckého sboru a do potřebné hloubky, neboť nejpřednější snahou musí být předejít atomovému napadení jejich včasným zjištěním a zničením (umlčením) prostředků atomového napadení.

Sem patří dále soustavné provádění průzkumu, aby žádným způsobem nebyl ztracen dotyk s nepřítelem.

Příznaky prozrazující přípravy nepřítele k použití atomových zbraní mohou být:

- zjištění letounů-nosičů atomových pum a uložení atomových pum a bojových radioaktivních látek na letištích, zjištění přísunu atomových děl nebo jejich palebných postavení a jiných pomocných zařízení a opatření, kterých používá nepřítel podle svých zvyklostí k atomovému napadení,
- zjištěné prostředky a zařízení PAO u nepřátelských vojsk v dotyku,
- příprava obranných pásem a postavení s hlediska PAO,
- vyvedení vojsk nepřítele v určitém prostoru z dotyku,
- zesílená letecká i pozemní průzkumná činnost nepřítele.

Průzkum musí být tedy zaměřen především k získání zpráv o uvedených příznacích příprav použití atomových zbraní.

Průzkum terénu má za účel:

- zhodnotit terén s hlediska výhodných podmínek pro použití atomových zbraní nepřítelem,
- vyhledat prostory a objekty, které poskytují vhodné podmínky pro PAO,
- prozkoumat vhodné podmínky a půdu pro pozemní stavby,

- předem vyhledat a určit objížděky pro případy nejpravděpodobnějších napadení atomovými zbraněmi.

U střeleckého sboru bude průzkum prováděn těmito způsoby:

- bojovou činností pěchoty a všech druhů vojsk v prostorech přímého dotyku s nepřítelem,
- pozorováním,
- výpady a léčkami,
- průzkumem bojem,
- zachycováním radiových zpráv,
- odposloucháváním telefonních hovorů,
- výsledkem válečných zajatců a civilního obyvatelstva,
- studiem dokumentů a válečné kořisti a studiem terénu nepřítele,
- sledováním zvyklostí nepřítele při připravovaném použití atomových zbraní.

Ničení (umlčování) zjištěných atomových zbraní, zařízení k jejich použití a skladů atomových zbraní a munice. Velitel střeleckého sboru musí učinit všechna opatření k okamžitému ničení nebo umlčování zjištěných atomových zbraní a jejich skladů. Základními prostředky pro toto ničení (umlčování) jsou letectvo a dělostřelectvo. Protiletadlové dělostřelectvo bude mít za úkol ničit i jednotlivé letouny-nosiče atomových zbraní.

V období do vyrazení zteče střeleckého sboru bude hlavním prostředkem ničení nepřátelských atomových zbraní letectvo. Letectvo musí nepřátelské atomové zbraně nejprve zjistit. Zjistí-li přítomnost atomového dělostřelectva, musí mu zabráňovat zaujmout palebná postavení. Velitel střeleckého sboru v tomto směru musí klást požadavky na velitele armády.

Za dělostřeleckého a leteckého útoku pokračuje letectvo v součinnosti s dělostřelectvem v této činnosti a mimo to zabraňuje manévru nepřátelského atomového dělostřelectva. Napadnout zjištěné nepřátelské baterie atomového dělostřelectva je jejich hlavní povinností. Tato činnost bude dále ještě zesilována velitelem armády útoky bombardovacího letectva.

V přípravném období bude dále úkolem letectva bořit na široké frontě budovaná nepřátelská zařízení protiatomové ochrany. Tohoto boření může se zúčastnit během dělostřelecké přípravy i dělostřelectvo velkých ráží.

Nutno tu však zdůraznit, že hlavní úlohu při ničení zjištěných nepřátelských atomových zbraní, jejich skladů a pomocných zařízení bude mít velitel frontu a armády.

Uvědomění vojsk střeleckého sboru o nebezpečí nepřátelského atomového napadení se provádí:

1. Varováním před možným atomovým napadením, které provádí štáb střeleckého sboru okamžitým vyhlášením atomové výstrahy pomocí technických pojitků. Učiní tak, získá-li zprávy, že nepřítel přisunul na bojiště atomové zbraně a činí přípravy k jejich použití. Atomová výstraha daná smluveným signálem musí rychle proniknout až do nejmenších jednotek. U střeleckého sboru provádí se vyhlašování atomové výstrahy pomocí hlásné sítě a bojových radiových sítí a pomocí linkového spojení podle pokynů velitelství armády.

Divise a ostatní útvary provedou po vyhlášení atomové výstrahy tato opatření:

- zesílí průzkum nepřítele, radiologický průzkum a pozorování,
- uvedou všechny prostředky a zařízení protiatomové ochrany do pohotovosti a přezkoušejí jejich správnou funkci,
- urychleně dokončí všechny nedodělané protiatomové ženíjní objekty,
- pokračují v organizaci a provádění dalších plánovaných opatření v PAO za zvýšené pohotovosti,
- omezí, pokud to podmínky a situace dovolují, co nejvíce pobyt jednotek mimo vybudované objekty ochrany.

2. Vyhlášením atomového poplachu při přímém nebezpečí nebo v době právě prováděného atomového napadení. Včasně vyhlášení atomového poplachu má nesmírnou důležitost. Z toho důvodu je nutné odstranit všechny mezičlánky, které by vyhlášení atomového poplachu zdržely. Proto budou vyhlásování atomového poplachu provádět:

- velitel a štáb střeleckého sboru,
- velitelé divísí, jejich štáby a velitelé útvarů,
- zvláštní hlášené služby protivzdušné obrany a dělostřelectva za tím účelem zvlášť zřízené a pro tento účel vybavené,
- zvlášť k tomu určené pozorovatelní,
- velitelé jednotek, kteří pozorují přímé nebezpečí napadení atomovými zbraněmi.

Je-li atomové napadení již provedeno — (výbuch atomové pumy, proveden postřík bojovými radioaktivními látkami) — vyhláší ihned atomový poplach velitelé až do nejmenších jednotek. Vyhlásování atomového poplachu provádí se smluveným signálem mimo všechna pořadí radiem a výkonným zrakovým signálem; u malých jednotek též zvukovým signálem.

Má-li střelecký sbor bezpečné zprávy, že se chystá nepřítel použít atomových zbraní na výchozí položení sboru, bude zpravidla nutné vyhlásit atomový poplach při zahájení nepřátelské dělostřelecké a letecké protipřípravy.

Vojska střeleckého sboru při vyhlášení atomového poplachu provádějí tuto činnost:

Ve výchozím položení:

- použijí ihned vybudovaných úkrytů podle předem připraveného plánu u jednotky,
- jednotky, které zůstaly v zákopech mimo úkryty, zalehnou na dno zákopu a použijí prostředků PCHO,
- pozorovatelé a strážní ukryjí se v okamžiku výbuchu a pak asi po 15 až 20 vteřinách pokračují v pozorování činnosti nepřítele z úkrytů,
- jednotky protiletadlové obrany použijí prostředků individuální PCHO a plní dále svůj bojový úkol. Jen po dobu přímého napadení se ukryjí.

Ve vyčkávacím prostoru a během útočného boje:

- použijí ihned nejbližších vybudovaných úkrytů nebo jiných nouzových objektů nebo terénních úkrytů, které poskytují alespoň částečnou ochranu (budou-li takové k dispozici), a použijí v tomto případě prostředků individuální PCHO,

- jinak jednotky použijí prostředků individuální PCHO a v okamžiku výbuchu atomové pumy zalehnou za nejbližší skryt hlavou od směru výbuchu,
- jednotky protiletadlové obrany, pozorovatelé a strážní použijí prostředků individuální PCHO, plní dále svůj bojový úkol a jen po dobu přímého napadení se ukryjí (zalehnou).

Ženíjní zabezpečení vojsk střeleckého sboru při možnosti použití atomových zbraní nepřítelem zahrnuje mimo běžné úkoly ženijního zabezpečení tyto další úkoly:

- ženijní průzkum příprav nepřítele k použití atomových zbraní,
- vybudování výchozího prostoru střeleckého sboru s hlediska protiatomové ochrany,
- obnovu zátarasů a obranných zařízení po nepřátelském atomovém úderu,
- průzkum, úpravu a udržování záložních komunikací a objížděk větších osad,
- deaktivace terénu a cest pro průchod vojsk, které byly zamořeny radioaktivními látkami,
- zesílení protipožárních opatření v prostoru činnosti vojsk,
- ochranu zdrojů pitné vody proti účinkům atomových zbraní a proti zamoření bojovými radioaktivními látkami.

Všechny ostatní úkoly ženijního zabezpečení útočného boje střeleckého sboru budou plněny za ztížených podmínek, zejména pro nedostatek času a při zkrácených lhůtách. Zvláštního významu nabývá dokonalé maskování činnosti vojsk a zásobování vojsk ženijními prostředky; mechanisace prací, zejména výkopových a silničních, jejich exploatace, opravy a udržování.

Ženíjní průzkum oproti dřívějším podmínkám útočného boje je nutno provádět z většího počtu ženijních pozorovatelů a to zpravidla ze tří až čtyř pozorovatelů pro sborový průzkum a většími počty průzkumných hlídek (dvěma až třemi pro sborové úkoly), vybavenými též pro radiologický průzkum.

Je třeba sledovat ráz a stupeň budování nepřátelské obrany jak na předním okraji, tak i v její hloubce. Podle těchto a dalších zpráv pak usoudit na možné prostory použití atomových zbraní nepřítelem.

Ženíjní úpravu výchozího prostoru je třeba z valné části provést ještě před zaujetím tohoto prostoru vojsky, aby byla skryta celá útočná sestava a včas splněn velmi rozsáhlý úkol vybudování všech prací s hlediska PAO. Rozsah ženijních prací spojených s budováním výchozího prostoru k útoku bude mnohem větší než za normálních podmínek. Zákopky je třeba budovat i s násypy do hloubky 1,50 m, je nutno v nich zřídit úkryty pro všechny osoby, pro munici a pro různé materiální prostředky. K ukrytí osob je třeba zřídit výklenky, pohotovostní úkryty pod předním násypem a úkryty velikosti pro střelecké družstvo v rozsahu 2 až 3 na každou střeleckou rotu. Úseky zákopů a spojovacích zákopů, hlavně v prostorech obsazených vojsky, nakrýt, při čemž délka nakrytí nemá být menší než 10 m. Stěny zákopů je nutno obložit a odstranit ostré rohy v ohybech. Okopy pro tanky a samohybná děla musí být tak hluboké, aby ukryly bojové vozidlo i s věží. Palebná postavení

dělostřelectva je třeba zapustit do země a opatřit ochrannými valy. Na velitelských stanovištích a pozorovatelnách je nutno budovat protiatomové úkryty zčásti těžké. Mimo to je nutno opatřit protiatomovými úkryty spojovací uzly a také i jiná zařízení. Bojovou techniku je třeba zakopávat. Sklady v týlovém prostoru se umísťují stranou od železničních uzlů, velkých osad a jiných pravděpodobných objektů atomového napadení. Musí být pečlivě maskovány, zapuštěny do země a vybaveny odolnou konstrukcí chránící proti tlakové vlně.

Při budování výchozího prostoru je třeba v největší míře použít ženijních úprav obrany vojsk v dotyku. Střelecký sbor potřebuje na vybudování výchozího prostoru s hlediska PAO zhruba 6 dní, s využitím obrany budované po dobu 14 až 21 dní. Při kratší době se úměrně zmenšuje rozsah úprav ve výchozím prostoru.

K obnovení zátarasů a obranných zařízení po atomovém úderu nepřítel je třeba zřídit silnější pohyblivý odřad zatarasovací, aby v krátké době spolu s dělostřeleckou protitankovou zálohou přehradil ty směry nepřátelské protizteče, které si nepřítel bude chtít otevřít atomovými údery. V takovýchto situacích musí být pohyblivé odřady zatarasovací schopny v nejkratší době v součinnosti s dělostřeleckými protitankovými zálohami a plamenometnými jednotkami vytvořit pevná a do hloubky členěná postavení, na nichž se protizteč zastaví. Pohyblivý odřad zatarasovací střeleckého sboru má být v síle nejméně jedné ženijní roty vybavený 3 až 4 tisíci minami a rychlými, obrněnými terénními vozidly pro kladení min. Dále je třeba vytvořit u všech útvarů silné pohyblivé jednotky zesílené ženijními jednotkami pro obnovu obranných zařízení, jak o tom bude pojednáno v odstavci o odstranění následků atomového napadení.

Pro zaujetí výchozího prostoru bude třeba upravit, udržovat a maskovat větší počet cest, v celku asi v dvojnásobné délce než v normálních podmínkách. V pásmu přesunu vojsk je třeba vyhledat i dostatek záložních os, aby bylo možno během přesunu obcházet prostory zamořené atomovými zbraněmi. Jednotlivé osy je třeba volit asi 5 km od sebe, aby jedním zásahem atomových zbraní nebyly zasaženy proudy na sousedních osách. S hlediska ženijní úpravy cest je třeba počítat s materiálem na obnovu objektů a s ženijními silami a prostředky v daleko větším rozsahu než doposud. K zabezpečení vlastního přesunu je třeba začlenit do čela jednotlivých proudů odřady pro zabezpečení pohybu s úkolem **rychlé likvidace zamořených prostorů** a zabezpečení tempa postupujících jednotek. V rámci střeleckého sboru může být odřad pro zabezpečení pohybu organizován v síle ženijní roty zesílené rotou pěchoty a četou tanků. V čele odřadu pro zabezpečení pohybu je nutno umístit čelní pochodovou záštitu a za ní pak následující skupiny: průzkumnou, odtarasovací, skupinu ochrany, dvě skupiny úpravy a deaktivace pochodové osy (dvě z toho důvodu, aby se mohly v práci překračovat) a na konec zadní pochodovou záštitu. Odřad pro zabezpečení pohybu je účelné podle úkolu vybavit četou odminovacích tanků, mostním tankem, částmi 40tunové mostové soupravy nebo předem připravenými výpomocnými mostovými prvky, jeřábem na autu a stroji pro zemní práce (shrnovačem a srovnavačem).

Desaktivaci terénu a cest, které byly zamořeny radioaktivními látkami, pro průchod vojsk provádějí všechny druhy vojsk a zúčastní se jí ve značné míře ženijní vojsko. Způsoby provedení jsou různé a nej-

častěji je možno používat nakrytí zamořeného prostoru vozovkou předem připravenou z prken nebo kulatiny, což je nejrychlejší způsob. Jindy bude výhodné posypat cestu vrstvou 8—10 cm nezamořené zeminy atd. Kde je to možné, jako u betonové, asfaltové a tvrdé zamořené vozovky, je třeba radioaktivní látky spláchnout vodou pomocí kropičích aut nebo smést kartáči.

Protipožární opatření zahrnují zřizování průseků v zalesněných prostorech a čištění lesů od chřastí, zřizování protipožárních pásů v polích, odstranění lehce zápalných staveb ve velkých osadách a vytvoření protipožárních mezer v souvislých blocích domů a maskování použitím nehořlavých maskovacích prostředků.

Pro tento úkol se vyčleňují u každého útvaru jednotky v síle nejméně jedné čety na prapor. V rámci svazků se tyto jednotky zesilují ženijní bojovou technikou, zvláště shrnovači a zákopovými pluhy.

Při organisaci zásobování vodou se vyhledávají vodní zdroje a zřizují vodní stanice se zřetelem na ochranu před atomovými zbraněmi. Při průzkumu vodních zdrojů se zjišťuje radioaktivní zamoření jednak samých zdrojů, jednak přilehlého terénu. Jde-li o radioaktivní zamoření označují se vodní zdroje smluvnými znameními, která zakazují vodu používat. K zřizování vodních stanic se využívá především zemních vrtů, které jsou nejméně vystaveny poškození atomovými zbraněmi a zamoření radioaktivními látkami. Při zřizování vodní stanice u otevřeného zdroje doporučuje se zřídit studny v určité vzdálenosti od zdroje. Voda se do nich přivádí kanály vyplněnými filtračním materiálem. Studny se opatřují ochrannými příklopy. Není-li možno zabezpečit vojska sboru z nezamořených zdrojů, provádí ženijní vojsko deaktivaci vody i studní.

Zabezpečení vojsk potřebnými prostředky ochrany a vytvoření záloh těchto prostředků musí být u vojsk skončeno do zaujetí výchozího položení střeleckého sboru.

Pohyblivá záloha prostředků ochrany musí být u svazků poněkud větší nežli při organisaci protichemické ochrany.

Přibližné výměry pohyblivé zálohy prostředků protichemické ochrany:

Prostředek protichemické ochrany	U pluku	V divisním technickém skladu	U sborových útvarů
Ochranná maska ¹⁾	6—9 %	3—5 %	6—8 %
Protichemické přezuvky a pláštěnky ¹⁾	30—40%	20—30%	20—30%
Oděv protichemické ochrany ²⁾	30—40%	15—20%	20—30%
Dosimetrické přístroje ²⁾	15—20%	10—15%	10—15%

¹⁾ ze skutečných počtů osob svazku (útvaru)

²⁾ z předepsaných počtů u svazku (útvaru)

V průběhu útočného boje organisují velitelé divisi a útvarů manévr prostředky ochrany na ohrožené směry a po atomovém napadení provádějí doplnění spotřebovaných nebo zničených prostředků této ochrany.

Radiologické pozorování a průzkum organisují a provádějí střelecký sbor, divise, všechny útvary a jednotky všech druhů vojsk a speciálních vojsk podle nařízení svých velitelů a pokynů starších náčelníků.

Radiologické pozorování se provádí na velitelských stanovištích a pozorovatelnách velitele střeleckého sboru, divise, pluku, praporu a na pozorovatelnách druhů vojsk prostředky chemických pozorovacích hlídek a polochemických družstev. Chemická pozorovací hlídka může provádět radiologické pozorování v okruhu do 500 m od svého stanoviště.

Jejich úkolem je

- včas zjistit radioaktivní zamoření nepřítelem, ihned to hlásit svému veliteli a na jeho rozkaz vyhlásit „místní poplach“,
- zjistit místa v rozmístění jednotek, kde je provedeno radioaktivní zamoření,
- zjistit způsob provedení radioaktivního zamoření,
- zjišťovat úroveň radioaktivního zamoření v prostoru umístění hlídky,
- vzít vzorek radioaktivního zamoření.

K provádění radiologického pozorování jsou chemické pozorovací hlídky vybaveny indikátory a roentgenometry.

K zjištění radiologické situace ve směrech, které jsou mimo dosah radiologického pozorování, v prostorech atomového napadení a k průzkumu zjištěných zamořených úseků se provádí nepřetržitě radiologický průzkum všemi jednotkami, útvary a svazky. Provádějí jej průzkumné jednotky chemického vojska a též speciálně vycvičená polochemická družstva v jednotkách, útvarech a svazcích.

Jejich úkolem je

- zjišťovat radioaktivní látky ve vzduchu a na terénu, a včas na ně upozornit vojska,
- zjistit a vytyčit zamořené úseky terénu a stupeň jejich zamoření, zvláště v prostorech umístění vojsk,
- vyhledat a vytyčit cesty obejití a určit směry vhodné pro vytvoření průchodů nebo k překročení zamořeného úseku,
- vzít vzorky radioaktivního zamoření a zjistit směr pohybu radioaktivního oblaku,
- určovat stupeň zamoření bojové techniky, zbraní, vody, materiálu a pod.,
- provádět radiologický průzkum na odmořovacích místech.

Radiologický průzkum provádějí samostatné dosimetrické hlídky a dosimetrické hlídky. Jsou vybaveny indikátory, roentgenometry, radio-metry, pomůckami k odebrání vzorků a soupravami k vytyčení zamořených úseků.

Samostatná dosimetrická hlídka může mít 3 až 5 mužů a je schopna provádět radiologický průzkum mimo dosah kulometné palby v pásmu až do 1000 m, v kopcovitém a zalesněném terénu v pásmu do 500 m (zvláště je-li motorisovaná). Jsou určeny v první řadě k rychlému zjištění radiologické situace v určitém směru nebo prostoru.

Dosimetrická hlídka má 2 až 3 muže, je určena k provádění úkolů radiologického průzkumu v rámci své jednotky. Mimo to zařazují se do průzkumných a předsunutých odřadů a do odřadů k zabezpečení pohybu.

K plnění úkolů radiologického průzkumu a pozorování bude třeba, aby velitel střeleckého sboru měl tento počet hlídek z chemických jednotek:

na VS a VP střeleckého sboru	2 až 3 chemické pozorovací hlídky,
na ZVS střeleckého sboru . . .	1 chemickou pozorovací hlídku,
k zesílení divisi	2 až 3 dosimetrické hlídky,
pro činnost na desaktivacích místech	2 až 3 dosimetrické hlídky,
pro průzkum prostorů atomo- vých napadení	2 až 3 samostatné dosimetrické hlídky,
pro nepředvídané úkoly . . .	1 až 2 samostatné dosimetrické hlídky.

Střelecký sbor nemá dosud organické chemické jednotky a proto bude nutné, zvláště bude-li zasazen na směr hlavního úderu, zesílit jej chemickým praporem. Není-li posílen chemickým praporem nebo chemickou průzkumnou jednotkou musí si velitel střeleckého sboru vzít od podřízených divisi alespoň 1 až 2 chemická průzkumná družstva pro VS a VP sboru.

Při zaujetí výchozího položení střeleckým sborem, spojeného s vystřídáváním vojsk v dotyku, je nutné seznámit se s výsledky radiologického průzkumu od těchto jednotek a chemické pozorovací hlídky vystřídat, dříve než jednotky střeleckého sboru započnou zaujímat výchozí položení. Ihned po zaujetí výchozího položení je nutno zesílit radiologické pozorování a všechny jednotky určené pro radiologický průzkum musí být v pohotovosti k činnosti.

V přípravném období je nutno dále, aby velitel sboru organisoval průzkum úseků, které mohly být nepřitelem zamořeny před předním okrajem anebo v hloubce nepřátelské obrany.

Při vyrazení ke zteči postupují potřebné dosimetrické hlídky útvarů v čele prvních sledů a provádějí radiologický průzkum terénu na směr zteče.

Chemické pozorovací hlídky postupují se svými veliteli a provádějí nepřetržité radiologické pozorování.

Dosimetrické hlídky dělostřeleckých útvarů se vysílají k průzkumu nových palebných postavení a pozorovatelů k nerušenému přemístění dělostřeleckých jednotek.

Opatření v radiologickém průzkumu řídí přímo náčelník chemické služby.

V útočném boji je nutné provádět radiologický průzkum především na směrech útoku divisi, útvarů v prostorech atomových napadení, na osách přesunů a při zasazení druhého sledu sboru, aby bylo zachováno požadované tempo útoku. Bude-li nutné vytyčit celý zamořený úsek, budou to provádět dosimetrické hlídky divisi a střeleckého sboru.

Jestliže se během útočného boje zjistí radioaktivitou zamořený prostor, v němž jsou činná vojska střeleckého sboru, vyhlašuje se podle nařízení velitele příslušné jednotky (útvaru) „místní poplach“, jehož signál je shodný se signálem pro „chemický poplach“.

Na tento signál použijí ihned jednotky (útvary) v zamořeném prostoru prostředků individuální protichemické ochrany, dovoluje-li to situace, využijí protichemické vybavených úkrytů, provádějí radiologický průzkum hlavně za tím účelem, aby našly nejvhodnější prostor k pře-

konání zamořeného úseku, měří dávky radioaktivity, kterou byli příslušníci jednotky zasaženi a provádějí další činnost podle rozkazů svého velitele (staršího náčelníka).

Při tom dodržují všechna bezpečnostní opatření, která napomáhají snížit stupeň zasažení osob, výstroje a materiálu.

Vyslané předsunuté a průzkumné odřady musí být vždy zesíleny dosimetrickými hlídkami.

O činnosti vojsk v době napadení atomovými zbraněmi jsme pojednali již na začátku článku. Činnost vojsk střeleckého sboru po napadení bude se týkat hlavně opatření v odstraňování následků tohoto napadení směřujících k tomu, aby bylo co nejdříve znovu dosaženo bojové pohotovosti jednotek a zabezpečeno plnění nařízených úkolů.

Odstraňování následků atomových napadení u vojsk střeleckého sboru bude záviset na velikosti účinků a může se týkat:

- nouzových a záchranných prací,
- hašení vzniklých požárů,
- rychlého poskytnutí zdravotnické pomoci zasaženým a odsunu těch, kteří potřebují další lékařské zákroky,
- hygienické očisty živé síly a deaktivace bojové techniky, materiálu, objektů, terénu, cest, potravin, vody a p.,
- obnovy porušeného spojení,
- obnovy porušených nebo zavalených objektů a uvolnění cest,
- doplnění materiálních prostředků u vojsk a ve skladech jako náhrady za zničené a poškozené.

K výkonu nouzových a záchranných prací určují velitelé divisi a útvarů podle nařízení velitele střeleckého sboru pohyblivé jednotky, které se vždy zesilují ženijními jednotkami s velmi výkonnými stroji, zdravotnickým personálem a dosimetrickými hlídkami.

Síla těchto jednotek závisí na ocenění situace a bude největší tam, kde má nepřítel výhodné podmínky pro použití atomových zbraní. Tyto záchranné jednotky se určují zpravidla z druhých sledů divisi a útvarů a umisťují se v pásmu střeleckého sboru tak, aby měly možnost rychlého zásahu do prostorů pravděpodobných cílů nepřátelského atomového napadení. Jejich činnost řídí zpravidla velitelé divisi.

V prostorech, kde je možný vznik požáru následkem atomového napadení, určují velitelé divisi a útvarů podle nařízení velitele střeleckého sboru zvláštní požární jednotky, vybavené v dostatečné míře potřebnou technikou.

Nejnutnější rychlou zdravotnickou pomoc a odsun raněných musí provést velitelé divisi jen ze svých záloh zdravotnických sil a prostředků, neboť vlastní zdravotnické zařízení divisi musí být v pohotovosti ke zdravotnickému zabezpečení bojového úkolu divise. Další pomoc poskytne velitel střeleckého sboru svými posilovými zdravotnickými prostředky a konečně nutno počítat i se zásahem zdravotnických sil a prostředků armády.

Hygienickou očistu a deaktivaci organizují a provádějí především divise, útvary a jednotky samy bez újmy plnění bojových úkolů. V útočném boji půjde ve většině případů o jejich částečné provedení. Úplná hygienická očista a deaktivace bude zpravidla prováděna až po splnění denních úkolů nebo u vystřídaných jednotek.

Úplná hygienická očista a deaktivace se provádí na plukovních, di-

visních, a je-li střelecký sbor zesílen chemickou jednotkou, i na sborových desaktivacích místech. Jejich rozvinování řídí příslušní náčelníci chemické služby.

Ve výchozím položení k útoku zřizují se desativační místa:

- plukovní asi na výši postavení divisních dělostřeleckých skupin,
- divisní za postavením divisních dělostřeleckých skupin,
- sborové v blízkosti vyčkávacího prostoru divise druhého sledu, sborových záloh, sborové dělostřelecké skupiny a divisních skladů.

Určitá bezpečnostní vzdálenost (1 až 2 km) od jednotek je žádoucí.

Pro případ zamoření radioaktivitou ve větším rozsahu je nutno připravit manévry divisními a sborovými desativačními místy co nejbližší k prostoru zamoření.

Není-li střelecký sbor posílen chemickou jednotkou je třeba, aby velitel střeleckého sboru určil čáru pro zřízení divisních desativačních míst a stanovil, u kterých z nich budou provádět desaktivaci sborové útvary.

Během útočného boje provádějí sbor a divise manévry desativačními místy za postupujícími vojsky tak, aby při splnění úkolu dne u každé divise bylo jedno desativační místo s to začít s desaktivací.

Sborová desativační místa se přemísťují tak, jak to vyžaduje situace. Zpravidla jedno desativační místo se bude přesunovat za divisi druhého sledu a připravovat se k činnosti v důležitých prostorech (u přechodů přes vodní tok, důležitých křižovatek a p.). V prostoru úkolu dne střeleckého sboru rozvinují se zpravidla všechna desativační místa.

Zřízená desativační místa musí provádět nejen desaktivaci radioaktivity, ale i odmořování látek otravných, při čemž však nemohou provádět oba úkoly současně. Desaktivace v podmínkách použití atomových zbraní má samozřejmě přednost. Provádí-li nepřítel mimo atomových napadení i chemická napadení bude často vhodné vyhrazovat některá desativační místa pouze pro desaktivaci a zřizovat mimo to podle potřeby i odmořovací místa po otravných látkách. Provoz na desativačním místě musí být zahájen do jedné hodiny po příchodu na místo, kde má být zřízeno.

V divisních skladech se zřizují desativační plochy k desaktivaci skladované bojové techniky, výzbroje, materiálních prostředků a proviantu, podle nařízení příslušných náčelníků druhů vojsk a náčelníka týlu divise. Zřizují se silami a prostředky týlových útvarů a z místních zdrojů.

Při umísťování desativačních míst je třeba mít vždy zvlášť na mysli velkou spotřebu vody.

Desaktivace prostoru rozmístění vojsk, VS, VP a p. provádí se jen v těch místech, v kterých vojska střeleckého sboru budou delší dobu v činnosti a nemohou zaujmout záložní místa. Prostory silně zamořené musí týlové útvary zpravidla opustit a umístit se v záložních prostorech.

Desaktivace potřebného terénu, postavení a p. provádějí si jednotky druhů vojsk samy za účasti ženijních jednotek. Zpravidla budou desaktivovány prostory, které vojska nutně potřebují: průchody, cesty pro zabezpečení manévru a přísunu, VS, VP, obvažiště, vodní zdroje a p. Zbývající zamořené prostory je však třeba vytyčit a označit.

Desaktivaci jednotlivých úseků terénu, přesunových cest, os přesunu

a průchody pro druhé sledy divisí a střeleckého sboru, dělostřelectva a týlové útvary budou provádět ženijní jednotky divisí a střeleckého sboru.

K obnově porušeného spojení je nutno mít u střeleckého sboru, divisí i útvarů zvětšenou zálohu sil a pojítek. Jejich výše je závislá na zhodnocení situace a na možnostech napadení atomovými zbraněmi. U divisí a útvarů působících na směru hlavního úderu musí být největší.

K rychlému odstranění následků atomového napadení je třeba u střeleckého sboru v přípravném období připravit manévry všemi potřebnými jednotkami a prostředky, podle vyhodnocení možností nepřátelských atomových napadení.

Závěrem možno říci, že organizace protiatomové ochrany v útočném boji střeleckého sboru musí zabezpečit bojeschopnost útočících vojsk, nepřetržité plnění bojových úkolů, údernou sílu a rychlé tempo útočného boje.

V období soustřeďování a při zaujetí výchozího položení jsou vojska značně ohrožena možným napadením atomovými zbraněmi. Proto všechna tu uvedená opatření v protiatomové ochraně mají obzvláštní důležitost a musí být podrobně organizována. Řídící úloha velitele a štábu střeleckého sboru je velmi významná.

V průběhu útočného boje jsou nepřátelským atomovým napadením zvlášť ohroženy divise druhého sledu, sborová dělostřelecká skupina, sborové zálohy, divisní týly, po případě i druhé sledy divisí prvního sledu.

Proto je třeba věnovat zvláštní pozornost

- ničení zjištěných prostředků nepřátelského atomového napadení,
- nepřetržitému radiologickému průzkumu s důrazem na směr hlavního úderu a pro zasazení divise druhého sledu,
- organizaci včasného vyhledávání atomového a místního poplachu,
- včasnému zjištění a obejití nebezpečně zamořených úseků nebo nutnosti je překonávat,
- včasnému doplnění nutných prostředků k překonání zamořených úseků terénu i ostatních prostředků ochrany,
- manévru nutnými silami a prostředky do prostoru atomového napadení,
- dokonalé součinnosti zvláště s hláskou službou, letectvem a protiletadlovým dělostřelectvem.

III. Povinnosti velitele a štábu střeleckého sboru při organizaci protiatomové ochrany

Kromě všeobecných povinností a znalostí v protiatomové ochraně je velitel střeleckého sboru povinen

- při svém rozhodování vždy brát v úvahu možnosti a způsoby nepřátelských napadení atomovými zbraněmi,
- zabezpečit nepřetržité vyhledávání zpráv o nepřátelských atomových zbraních,
- zabezpečit vojskům nutné prostředky ochrany i zálohu těchto prostředků,
- stanovit způsob a lhůty ženijního vybudování protiatomové ochrany,
- znát charakter možného radioaktivního zamoření při nepřátelském atomovém výbuchu a stanovit úkoly radiologického průzkumu a způsob uvědomování vojsk o nebezpečí napadení atomovými zbraněmi,

- vydat nařízení pro činnost vojsk při napadení atomovými zbraněmi a po něm,
- připravit nutná opatření a řídit odstranění následků atomového napadení,
- zabezpečit včasné doplnění vyřazené bojové techniky a materiálu jednotkám a za tím účelem vytvářet zálohy tohoto materiálu,
- zabezpečit zasazení svého druhého sledu s hlediska PAO,
- neustále zlepšovat organizaci PAO.

Po vyhlášení rozhodnutí vydává velitel střeleckého sboru pokyny pro bojové zabezpečení.

Pokyny pro PAO mohou obsahovat (nebyla-li již uvedena v rozhodnutí):

- úkoly a lhůty pro vyhledávání zpráv o nepřátelských atomových zbraních,
- jaká opatření nutno provést u vojsk při vyhlášení atomové výstrahy,
- jakým způsobem bude organisováno vyhlásování atomového poplachu, kdo bude oprávněn jej vyhlásit, a činnost vojsk při něm,
- rozsah, pořadí a lhůty ženíjněho vybudování výchozího položení sboru, úkoly ženíjních jednotek a případné zesílení jednotek v dotyku pro ženíjně práce,
- směr a prostory, na které klade důraz v radiologickém průzkumu, a dobu pohotovosti, úkoly chemických jednotek,
- lhůty doplnění chybějících prostředků individuální protichemické ochrany,
- způsob činnosti divisí a útvarů v zamořeném úseku, po případě, jak jej překonat,
- zabezpečení zasazení divise druhého sledu a sborových záloh,
- jak bude provedeno případné vystřídání a odsun jednotek, u nichž dávka radioaktivity překročila přípustnou mez,
- sílu jednotek a prostředků pro nouzové, záchranné a protipožární práce a jejich úkoly,
- manévr zdravotnickými silami a prostředky přidělenými střeleckému sboru,
- prostory umístění desaktivačních míst, úkoly, dobu pohotovosti, případné jejich zesílení a jejich manévr a pro koho budou pracovat,
- zda a jakým způsobem a jakými prostředky obnovovat ženíjně objekty, cesty, silniční objekty a jejich odmořování,
- způsoby doplnění bojové techniky a jiných materiálních prostředků u vojsk po napadení atomovými zbraněmi,
- výše zálohy prostředků protichemické ochrany, dosimetrických přístrojů, sil a pojítek k obnovení vyřazených (poškozených) pojítek a dokdy musí být u divisí,
- dobu pohotovosti v protiatomové ochraně.

Štáb střeleckého sboru na základě pokynů velitele je povinen

- organisovat vyhledávání zpráv o nepřátelských atomových zbraních, o jejich pomocných zařízeních a o opatřeních nepřátelské PAO; zprávy ihned vyhodnocovat a navrhnout veliteli příslušná opatření,
- dát veliteli všechny nutné podklady k rozhodnutí pro PAO,
- včas uvědomovat vojska o nebezpečí atomového napadení a kontrolovat, zda svazkům, útvarům a jednotkám jsou známy potřebné signály,

- zpracovávat plán protiatomové ochrany vojsk střeleckého sboru,
- zpracovávat nařízení pro PAO,
- zpracovávat bojové dokumenty se zřetelem k PAO,
- zabezpečovat nepřetržitě velení za napadení atomovými zbraněmi,
- plánovat potřebnou bojovou přípravu vojsk v PAO,
- organisovat, zabezpečovat a kontrolovat opatření k odstranění následků atomového napadení,
- plánovat použití ženiijního a chemického vojska k PAO,
- soustavně kontrolovat, jak vojska plní opatření PAO a přesvědčovat se o jejich pohotovosti,
- organisovat a obnovovat součinnost, zvláště s prostředky PVO.

Náčelníci druhů vojsk, týlu a služeb jsou odpovědní za přípravu a organisaci PAO svého druhu vojska (služby) a za včasné doplnění potřebnými prostředky a materiálem podle úkolů stanovených plánem protiatomové ochrany.

Všeobecně je jejich povinností:

- předkládat veliteli střeleckého sboru návrhy a požadavky na různá speciální opatření k zabezpečení PAO,
- podílet se na zpracování plánu PAO,
- řídit bojovou činnost svých útvarů a jednotek při atomovém napadení,
- provádět a řídit opatření na ochranu osob, bojové techniky a materiálu všech druhů,
- řídit odstraňování následků atomového napadení u útvarů svého druhu vojska,
- zabezpečovat vojska střeleckého sboru potřebnými prostředky protiatomové a protichemické ochrany a vytvářet potřebnou zálohu těchto prostředků,
- organisovat opravu a doplnění poškozené nebo zničené bojové techniky a výstroje,
- vytvářet a udržovat nutnou zásobu dílenského materiálu,
- organisovat odsun zasažené bojové techniky a jiného materiálu.

K správnému provedení protiatomové ochrany vojsk zpracovává operační oddělení štábu střeleckého sboru **plán protiatomové ochrany**, který obsahuje:

- hlavní úkoly PAO podle období útočného boje,
- způsob a signály uvědomování vojsk o atomovém nebezpečí,
- činnost vojsk při atomovém napadení a po něm,
- stupeň, rozsah a lhůty provedení ženiijních prací v PAO,
- úkoly radiologického průzkumu a jeho organisace,
- vybavení jednotek prostředky protiatomové a protichemické ochrany, po případě i speciálními prostředky na odmořování,
- opatření k odstranění následků atomového napadení (záchranná, obnovovací, opravná, protipožární; zdravotnické ošetření osob a způsoby poskytování zdravotnické pomoci, odsun zasažených osob, odsun poškozené bojové techniky a jiného materiálu, organisaci desaktivace bojové techniky, výstroje; desaktivací místa, pro koho pracují, jejich pohotovost a p.).

Zpracování plánu protiatomové ochrany se zúčastní náčelníci druhů vojsk, týlu, po případě i potřebných služeb, při čemž doplňují tento plán podle své speciálnosti ve smyslu pokynů velitele střeleckého sboru.

Tak na př. zahrne do plánu:

velitel dělostřelectva :

- organizaci radiologického průzkumu v dělostřeleckých skupinách, na pozorovatelnách a za přemísťování dělostřelectva,
- organizaci radiologického pozorování u dělostřelectva,
- ničení (umlčení) zjištěných prostředků atomového napadení a zařízení nepřítele k PAO,

ženijní náčelník :

- rozsah, ráz, pořadí a lhůty budování ženijních objektů,
- vybavení svazků a útvarů ženijní technikou, standardními konstrukcemi staveb,
- organizaci vyhledávání a využití místních zdrojů pro budování ženijních objektů,
- organizaci průzkumu vodních zdrojů a zřízení vodních stanic,
- organizaci desaktivace jednotlivých úseků terénu, cest a průchodů,
- organizaci pořádkové služby na průchodech a p.;

náčelník spojení :

- výši zálohy spojovacích sil a prostředků, její umístění a lhůty zřízení,
- signály k uvědomění vojsk o nebezpečí atomového napadení a způsob rozhlášení;

náčelník chemické služby :

- organizaci radiologického průzkumu a úkoly divisí při tomto průzkumu,
- organizaci a pohotovost radiologického pozorování,
- organizaci ochrany vojsk působících v zamořených prostorech, doplnění prostředků protiatomové a protichemické ochrany a vytvoření zálohy těchto prostředků,
- umístění, organizaci a pohotovost desaktivačních míst,
- organizaci vzetí a výzkumu vzorků půdy, vody a potravin,
- úkoly chemických jednotek a p.;

náčelník týlu :

- organizaci a provedení radiologického průzkumu na přísunových a odsunových cestách a u týlových útvarů,
- vytvoření záloh výstroje na desaktivačních místech a u zdravotnických ústavů,
- zřízení specialisovaných ploch u vojskového týlu,
- organizaci poskytnutí pomoci a odsun raněných a nemocných z prostoru zasaženého atomovými zbraněmi a výpomoc dopravními a jinými prostředky,
- organizaci přísunu materiálních prostředků k doplnění a nahrazení ztrát vzniklých atomovým napadením,
- podle potřeby v součinnosti s ženijním náčelníkem zabezpečení zásobování vodou.

Na podkladě schváleného plánu protiatomové ochrany vydává pak velitel střeleckého sboru divisím a sborovým útvarům **bojové nařízení pro protiatomovou ochranu.**

Toto bojové nařízení obsahuje :

- zhodnocení možností a způsobů použití atomových zbraní nepřítelem (nebezpečné a možné prostory, směry, doby, způsoby použití),
- způsoby uvědomění vojsk o atomovém nebezpečí (signály pro atomovou výstrahu, atomový poplach, místní poplach, kdo je vyhlašuje),
- činnost divisí a sborových útvarů při atomovém napadení a po něm,
- ženíjní vybudování objektů (stupeň, pořadí, lhůty, kdo je provádí),
- úkoly radiologického průzkumu a pozorování (dobu pohotovosti, v kterých prostorech a kdy musí být zesílen, jak bude prováděn během útoku),
- doplnění vojsk prostředky protiatomové a protichemické ochrany a vytvoření zálohy (lhůta, místo, výše, pořadí),
- způsoby překonávání zamořených úseků,
- desaktivační místa (způsoby a lhůty rozvinutí, pro koho pracují, a jejich manévr),
- požární a záchranné jednotky (kdo, kde a kdy je vytvoří, a jejich sílu, vybavení a posílení),
- vytvoření zálohy spojovacích sil a prostředků, zálohy výstroje i jiných materiálních prostředků (kdo, kde a kdy a výši zálohy),
- pohotovost v PAO,
- lhůty předkládání hlášení o použití atomových zbraní nepřítelem, o jejich následcích a o ostatních opatřeních, vzetí vzorků a p.

Závěr

Pokusili jsme se v tomto článku uvést nejdůležitější opatření pro organizaci protiatomové ochrany vojsk střeleckého sboru v útočném boji ve smyslu služební knihy Chem-II-10. Víťame každý diskusní příspěvek zaměřený k tomu, aby se zlepšila organisace protiatomové ochrany vojsk, v níž máme doposud málo poznatků i zkušeností. Jsme si vědomi toho, že především je nutné, aby velitelé, jejich štáby a vůbec celý velitelský sbor naší lidové armády zvládl dokonale provádění této ochrany u vojsk.

Protiatomová ochrana musí být organisována za každé činnosti vojsk a její úspěšné provedení musí být zabezpečeno politicky, materiálně a bojově. Vůdčí myšlenkou při organizaci PAO musí vždy být, že použití atomových zbraní nepřítelem nesmí být v žádném případě důvodem k přerušení plnění bojových úkolů.

U vojsk střeleckého sboru s vysokými morálními vlastnostmi, s vysokým stupněm výcviku v PAO, vybavených potřebnou soudobou technikou zvyšující stupeň ochrany a poskytující široké možnosti manévru se velmi podstatně sníží účinky nepřátelských atomových napadení.

A mimo to je znovu třeba si uvědomit, že atomové zbraně nemohou samy o sobě rozhodovat o vítězství. I nadále mimo jiné nám známé činitele je třeba k dosažení konečného úspěchu všech druhů vojsk a jejich těsné a nepřetržité součinnosti.

